Komission asetusehdotus digitaalisen yhteistyöalustan perustamisesta yhteisille tutkintaryhmille

Euroopan oikeusalan yhteiset digitaaliset palvelut – digitaalinen säädösehdotuspaketti 1.12.2021

Euroopan komissio antoi kolme säädösehdotusta 1.12.2021

1) Terrorismitapauksia koskeva digitaalinen tiedonvaihto KOM(2021) 757 ja KOM(2021) 767
2) Yhteisten tutkintaryhmien yhteistyöalustan kehittäminen KOM(2021) 756
3) Oikeudellisen yhteistyön digitalisoinnista ja oikeussuojasta siviili-, kauppa- ja rikosoikeudellisissa asioissa KOM(2021) 759 ja KOM(2021) 760

Yhteisten tutkintaryhmien yhteistyöalusta

-Kyseessä teknis-hallinnollinen säädösehdotus

-Asetusehdotus **ei muuttaisi** yhteisten tutkintaryhmien toiminnan säädösperustaa, toimintaperiaatteita tai yhteisten tutkintaryhmien hallinnointia

-Yhteistyöalustan käyttö olisi vapaaehtoista

Yhteistyöalustan käyttäjistä:

Yhteisten tutkintaryhmien yhteistyöalustaa koskevan asetusehdotuksen 3 artiklan mukaan

(3) **’toimivaltaiset viranomaiset**’ ovat viranomaisia, jotka ovat toimivaltaisia perustamaan puitepäätöksen 2002/465/YOS 1 artiklassa ja keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa tehdyn yleissopimuksen 13 artiklassa tarkoitetun yhteisen tutkintaryhmän, Euroopan syyttäjänvirasto sen toimiessa sille neuvoston asetuksessa (EU) N:o 2017/1939 säädetyn toimivallan mukaisesti sekä kolmansien maiden toimivaltaiset viranomaiset, jos ne ovat yhteistä tutkintaryhmää koskevan sopimuksen osapuolia muun oikeusperustan nojalla;

(4) ’yhteisen tutkintaryhmän jäsenet’ ovat tämän artiklan 3 alakohdassa tarkoitettujen toimivaltaisten viranomaisten edustajia;

(5) ’yhteisten tutkintaryhmien yhteistyöalustan käyttäjät’ ovat yhteisen tutkintaryhmän jäseniä, Eurojustia, Europolia, OLAFia ja muita toimivaltaisia unionin elimiä, laitoksia ja virastoja;

Yhteisten tutkintaryhmien yhteistyöalusta

Yhteisten tutkintaryhmien yhteistyöalusta koostuisi

1) keskitetystä tietojärjestelmästä, joka mahdollistaisi tilapäisen ja keskitetyn tietojen tallentamisen;

2) viestintäohjelmistosta, joka mahdollistaisi viestintätietojen paikallisen tallentamisen (mobiilisovellus); sekä

3)keskitetyn tietojärjestelmän ja asiaankuuluvien Eurojustin ylläpitämien ja JIT-sihteeristön hallinnoimien tietoteknisten välineiden välisestä yhteydestä.

Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen laaja-alaisten tietojärjestelmien operatiivisesta hallinnoinnista vastaava Euroopan unionin virasto **(eu-LISA): vastuu** yhteisten tutkintaryhmien yhteistyöalustan suunnittelusta, kehittämisestä ja toiminnasta

Yhteisten tutkintaryhmien yhteistyöalusta (2)

Yhteistyöalustan käyttö olisi **vapaaehtoista** -> yhteisissä tutkintaryhmissä mukana olevilla viranomaisilla olisi täysi harkintavalta päättää, haluavatko ne käyttää yhteistyöalustaa tietyn yhteisen tutkintaryhmän toiminnassa.

Lisäksi yhteisten tutkintaryhmien jäsenet ja osallistujat voisivat vapaasti käyttää muita välineitä yhteistyöalustan rinnalla, esimerkiksi Europolin hallinnoiman suojatun tiedonvaihtoverkkosovelluksen **SIENA:n** (Secure Information Exchange Network Application) kautta. (Vastaavasti OLAF-petostentorjuntavirastolla on oma tiedonvaihtojärjestelmä VOCU (Virtual Operations Coordination Unit).

Yhteistyöalustaa suunniteltaessa eu-LISAn olisi varmistettava tekninen yhteentoimivuus SIENAn kanssa.

JIT-sihteeristön nykyiset JIT-tietojärjestelmät (**JIT Funding, JITs Evaluation ja JITs Restricted Area**) integroidaan osittain yhteistyöalustaan

-Käyttöönottoajankohta täsmentyy vasta myöhemmin – aikaisintaan vuonna 2025

Yhteistyöalustan kustannuksista

Komission mukaan ehdotuksella olisi eu-LISAn ja Eurojustin osalta budjetti- ja henkilöstöresurssivaikutuksia.

Budjettivaikutuksista osa olisi kertaluonteisia perustamiskuluja ja osa jatkuvia kuluja.

Eu-LISAn arvioitu lisärahoitustarve olisi perustamiskuluina 8.2 miljoonaa euroa ja jatkuvina kuluina 1.7 miljoonaa euroa.

Eurojustin arvioitu lisärahoitustarve nykyisten JIT-tietojärjestelmien (JIT rahoitus, JIT arviointi ja JIT rajoitettu alue) liittämisessä yhteistyöalustaan olisi 0,25 miljoonaa euroa.

Lisäksi Eurojustille aiheutuisi hallinnollisia kuluja JIT-yhteistyöalustan käyttäjätuesta noin kolme henkilötyövuotta vuodesta 2025 alkaen.

Asetusehdotuksen 23 artiklan mukaan yhteistyöalustan kustannukset maksetaan unionin yleisestä budjetista.

Yhteistyöalustan kustannuksista jäsenvaltiossa

KOM: ”Jäsenvaltioiden pääsy alustalle ei aiheuta teknisiä kustannuksia alustan keskitetyn osan verkkopohjaisen luonteen vuoksi. Se ei edellyttäisi kansallisen teknisen infrastruktuurin mukauttamista.”

Liittymät EU-tason tietojärjestelmiin aiheuttavat kuitenkin aina kustannuksia.

Jäsenvaltion tehtävistä ja niistä aiheutuvista kustannuksista:

Ehdotuksen 8 artiklan mukaan jäsenvaltioiden tulisi toteuttaa **tekniset järjestelyt, joilla varmistettaisiin toimivaltaisten viranomaisten pääsy yhteistyöalustalle**. Yhteistyöalustan valmistelussa eu-LISAn olisi hyödynnettävä Europolin hallinnoiman suojatun tiedonvaihtoverkkosovelluksen SIENA:n nykyisiä toimintoja ja muita Europolin tarjoamia toimintoja täydentävyyden ja yhteentoimivuuden varmistamiseksi.

Tästä sovellusten välisen tiedonvaihdon varmistamisesta jäsenvaltiotasolla voi myös aiheutua kustannuksia.

- Yhteistyöalustan käyttöönotossa Suomessa kustannuksia voivat aiheuttaa turvallisuusverkon (TUVE) asettamat vaatimukset.

- Viestintäohjelmiston (mobiilisovellus) erityisvaatimuksia ei ole käsitelty (millaiseen mobiililaitteeseen mahdollista asentaa jne.)

-Ehdotuksessa on varsin suppeasti käsitelty yhteisten tutkintaryhmien aineistoja koskevaa tiedonhallintaa ja aineistojen arkistointivastuita suhteessa kansallisiin asianhallintajärjestelmiin. Tällä voi kuitenkin olla kustannusvaikutuksia jäsenvaltioissa.

Yhteistyöalustan käyttöönotosta

Yhteistyöalustan käyttöönoton ajankohdasta päättää komissio, kun

(a) 6 artiklassa tarkoitetut asiaankuuluvat täytäntöönpanosäädökset on hyväksytty;

(b) eu-LISA on suorittanut **yhteistyössä jäsenvaltioiden** kanssa yhteisten tutkintaryhmien yhteistyöalustan kattavan testauksen.

Komission täytäntöönpanosäädökset koskevat **alustan vaatimusmäärittelyä,** muun muassa:

(a) yhteisen tutkintaryhmän päivittäisessä koordinoinnissa ja hallinnoinnissa tarvittavat toiminnot;

(b) turvallisen viestinnän edellyttämät toiminnot;

(c) yhteydet JIT-verkoston sihteeristön tietojärjestelmiin ja niiden toiminnallisuudet;

(d) tietoturvallisuus, tekniset lokitiedot ja tekniset tilastot;

(g) yhteisten tutkintaryhmien yhteistyöalustan suorituskyky- ja saatavuusvaatimukset.

- Arviolta vuosina 2025-2026

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU:ssa parannetaan **yhteisten tutkintaryhmien toimintaedellytyksiä ja tiedonvaihdon välineitä**. Samoin pidetään tärkeänä JIT-sihteeristön toimintamahdollisuuksien parantamista, jotta se voi paremmin tukea ja tehostaa kansallisten tutkinta- ja syyttäjäviranomaisten välistä koordinointia ja yhteistyötä rajat ylittävissä asioissa. Edelleen pidetään tärkeänä, että neuvotteluissa varmistetaan, että ehdotettava sääntely on EU:n tietosuojasääntelyn mukaista.

Valtioneuvosto pitää kannatettavana sitä, että asetusehdotuksessa on tarkkaan määritelty **vastuut** yhteisten tutkintaryhmien yhteistyöalustan kehittämisessä ja ylläpidossa eu-LISAn ja Eurojustin yhteydessä toimivan JIT-sihteeristön kesken.

Valtioneuvosto pitää hyödyllisenä yhteisten tutkintajärjestelmien yhteistyöalustalle ehdotettua eu-LISAssa toteutettavaa hallintomallia, jossa on noudatettu muissa vastaavissa tietojärjestelmissä käyttöön otettua rakennetta. Hallinnointirakenne mahdollistaa jäsenvaltioiden edustajista koostuvan neuvoa-antavan ryhmän kautta **jäsenvaltioiden asiantuntemuksen** tuomisen yhteisten tutkintaryhmien yhteistyöalustan käyttöönottoon ja kehittämiseen.

Valtioneuvosto katsoo, että tietyiltä osin ehdotus vaatii selvennystä neuvotteluvaiheessa. Jatkovalmistelussa olisi tarkasteltava, millä tavoin yhteisten tutkintaryhmien yhteistyöalustan valmistelussa voidaan varmistaa **yhteentoimivuus** muiden tiedonvaihtojärjestelmien, etenkin Europolin SIENA-järjestelmän kanssa.